

1. Кучеренко Т. Ценовая ситуация на рынке овощей / Т. Кучеренко // Овощеводство. – 2012. – № 6. – С. 84–88.
2. Кучеренко Т. Отечественное овощеводство: возможности и реалии / Т. Кучеренко // Овощеводство. – 2013. – № 12(108). – С. 76–80.
3. Іваненко В. Ф. Моделювання показників ефективного виробництва овочів закритого ґрунту / В. Ф. Іваненко // Економіка АПК. – 2013. – № 3. – С. 35–40.

Іваницький І., Пасічник Т. Оптимізація розвитку овочівництва

Розглянуто питання організаційно-економічного обґрунтування виробництва овочів. Розкрито основні етапи економіко-математичного моделювання в плануванні розвитку овочівництва.

Ключові слова: овочі, овочівництво, продукція, продовольство, аграрний сектор.

Ivanitskyj I., Pasichnyk T. Optimization of horticulture

The questions of organizational and economic feasibility of production of vegetables was considered. The basic stages of economic and mathematical modeling in the planning of horticulture were selected.

Key words: fruits, vegetables, produce, food, agricultural sector.

Іваницький І., Пасечник Т. Оптимізація розвитку овочеводства

Рассматриваются вопросы организационно-экономического обоснования производства овощей. Раскрыты основные этапы экономико-математического моделирования при планировании развития овощеводства.

Ключевые слова: овощи, овощеводство, продукция, продовольствие, аграрный сектор.

УДК635.635.61

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ВИРОБНИЦТВА ОВОЧЕВОЇ ПРОДУКЦІЇ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Л. Лещенко, аспірант

Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва

Постановка проблеми. Однією з важливих проблем аграрної економіки є підвищення ефективності виробництва овочів. Для її вирішення необхідно вибрати якомога раціональніший спосіб нівелювання протиріччя між потребами виробництва і нестачею ресурсів для їх задоволення. При цьому увагу належить приділяти як способу виробництва, так і збуту продукції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Слід зазначити, що, на думку В. Андрійчука [1], А. Гордійчука [2], М. Карамана [3] та інших учених-економістів, основними критеріями прибутковості виробництва овочів виступають виробництво

споживчих вартостей на душу населення, середньорічного працівника, обсяг валової продукції, а також валового доходу овочевих підприємств.

Постановка завдання. Нашим завданням було вивчення показників рівня прибутковості виробництва овочів у сільськогосподарських підприємствах Харківської області, аналіз впливу різних чинників на них, а також визначення основних напрямів її підвищення.

Виклад основного матеріалу. У багатьох зарубіжних країнах виробництву овочів приділяють значну увагу, що дає змогу мати високе душеве забезпечення населення цим цінним видом продукції. Так, у Китаї на душу населення припадає понад 650 кг овочів, в Туреччині – більше ніж 360, у Голландії – понад 265 кг. Україна належить до провідних світових виробників овочів закритого ґрунту. За 1995–2014 рр. виробництво овочів у нас становило в середньому 9012,12 тис. т на рік. Основними регіонами – виробниками овочів є Вінницька, Дніпропетровська, Київська, Харківська, Херсонська області. Найбільшими виробниками цієї продукції у Харківській області є Харківський, Зміївський, Чугуївський, Красноградський, Золочівський і Дергачівський райони. Виробництво овочів закритого ґрунту у територіальному розрізі переважно зосереджено навколо м. Харкова. Виробництво овочів за категоріями господарств Харківської області показано в табл. 1.

Таблиця 1

Виробництво овочів за категоріями господарств
у Харківській області, тис. ц*

Рік	Усі категорії господарств		Сільськогосподарські підприємства		Господарства населення	
	тис. ц	до 2010 р., %	тис. ц	до 2010 р., %	тис. ц	до 2010 р., %
2010	4644,40	100,0	201,7	100,0	4442,7	100,0
2011	7026,10	151,3	308,7	153,0	6717,4	151,2
2012	6984,20	150,4	354,3	175,7	6629,9	149,2
2013	7077,20	152,4	409,8	203,2	6667,4	150,1
2014	6658,00	143,4	388,8	192,8	6269,2	141,1

*За [5; 6].

Найбільшу питому вагу в структурі виробництва овочевих культур у Харківській області за 2010–2014 рр. склали господарства населення, частка яких у середньому сягає 94 %.

У 2014 р. порівняно з 2013 р. виробництво овочів трохи зменшилося. Це відбулося через згортання їх виробництва як у сільськогосподарських підприємствах, так і у господарствах населення внаслідок певних економічних і політичних процесів на сході України. Господарства усіх категорій зібрали 6658 тис. ц овочів, що на 419,2 тис.ц (або 5,92 %) менше, ніж у попередньому році. При цьому сільськогосподарські підприємства у 2014 р. зібрали 5,84 % всього врожаю овочів – 388,8 тис.ц (на 5,12 % менше, ніж у попередньому році і майже удвічі більше, ніж у від 2010 р., а господарства населення – 6269,2 тис.ц (на 5,97 % менше).

На теперішній час у Харківській області працюють чотири сільськогосподарські підприємства, які займаються виробництвом овочів закритого ґрунту (ПАТ ТМ «Зміївська овочева фабрика», ТОВ «Красноградська овочева фабрика», ЗАТ «Тепличний» та ПАТ «Альянс»), а також приватні господарства. Основними культурами є огірки і помідори.

Найбільші обсяги виробництва овочів відкритого ґрунту в Харківській області мають Красноградський та Чугуївський райони. Сільськогосподарські підприємства цих районів у 2014 р. забезпечували 45,85 % та 36,87 % валового збору овочевої продукції області відповідно. Структуру виробництва овочів у Харківській області за 2010–2014 рр. показано в табл. 2.

Таблиця 2

Структура виробництва овочів у Харківській області, тис.ц*

Показник	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2014 р. до 2010 р., %
Усі категорії господарств, в т. ч.:	4644,40	7026,10	6984,20	7077,20	6658,00	143,36
підприємства, що виробляють овочі закритого ґрунту	131,05	144,07	149,09	139,74	139,94	106,78
підприємства, що виробляють овочі відкритого ґрунту	70,68	164,54	205,25	270,06	248,88	352,12

*За [5; 6].

Встановлено, що за 2010–2014 рр. виробництво овочів закритого та відкритого ґрунту у Харківській області мало позитивну динаміку, що свідчить про стабільний стан розвитку галузі за досліджуваний період. Окрім того, рівень рентабельності з 2012 р. також зростав, що дає підстави для висновку про прибутковість галузі (табл. 3). Зокрема, валовий збір овочів у 2014 р. проти 2010 р. зріс на 92,75 %, урожайність – на 33,7 %, прибуток – на 9150,70 тис. гривень.

Ефективність виробництва продукції в закритому ґрунті значною мірою визначається типами культивацийних споруд і способами їх обігріву [4].

Високої ефективності виробництва овочів у відкритому ґрунті досягають від впровадження інтенсивних технологій, які передбачають механізацію всіх технологічних процесів (обробітку ґрунту, посіву, збирання та післязбиральної обробки продукції, проведення всього комплексу заходів щодо захисту рослин від шкідників і хвороб, боротьби з бур'янами), використання високоякісного насіння, сортів і гібридів овочевих культур, придатних для механізованого збирання.

Таблиця 3

Прибутковість виробництва овочевої продукції сільськогосподарськими підприємствами Харківської області у 2010 – 2014 роках*

Показник	Рік					2014 р. до 2010 р., %
	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	
Валовий збір, тис. ц	201,72	308,61	354,34	409,80	388,82	192,75
Зібрана площа, га	622,60	680,37	812,47	664,61	832,43	133,70
Урожайність, ц/га	324,00	453,59	436,13	616,60	467,09	144,16
Повна собівартість, тис. грн	108843,4	150513,40	172021,5	196744,10	148626,9	136,55
Ціна реалізації 1 ц, грн	681,65	713,48	552,50	502,20	817,70	119,96
Виручка від реалізації, тис. грн	103671,4	141528,80	195772,8	205801,56	152605,6	147,20
Прибуток, тис. грн	5172,00	8984,60	3751,35	057,46	978,70	76,93
на 1 га площі, тис. грн	-8,31	-13,21	29,23	13,63	4,78	-57,54
Рівень рентабельності, %	-4,75	-5,97	13,81	4,60	2,68	-

*За [5; 6].

Висновки. Для підвищення прибутковості овочівництва насамперед необхідно дотримуватися таких рекомендацій: використовувати високопродуктивні сорти і гібриди овочевих культур; вносити органічні і мінеральні добрива відповідно до норм і термінів; використовувати хімічні і біологічні засоби захисту рослин від шкідників і хвороб; зрощувати землі, зайняті під овочами.

Бібліографічний список

1. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств : підручник / В. Г. Андрійчук. – К. : КНЕУ, 2004. – 624 с.
2. Гордійчук А. І. Ефективність функціонування сільськогосподарських підприємств / А. І. Гордійчук // Науковий вісник Національного аграрного університету. – 2007. – Вип. 110, ч. 2. – С. 242–246.
3. Караман М. М. Экономическая эффективность производства сельскохозяйственной продукции в сельскохозяйственных предприятиях АР Крым / М. М. Караман. – Симферополь : Феникс, 2009. – 109 с.
4. Экономика отраслей АПК / под ред. И.А. Минакова. – М. : Колос, 2004. – 463 с.

5. <http://ukrstat.gov.ua>.
6. <http://kh.ukrstat.gov.ua>.

Лешенко Л. Напрями підвищення прибутковості виробництва овочевої продукції у сільськогосподарських підприємствах

Розглянуто стан розвитку виробництва овочів у сільськогосподарських підприємствах Харківської області. Проведений аналіз структури виробництва овочевої продукції. Виявлено збільшення рівня рентабельності, що свідчить про прибутковість галузі в регіоні. Запропоновані основні напрями підвищення прибутковості виробництва овочевої продукції.

Ключові слова: виробництво овочевої продукції, прибутковість, підприємство, урожайність, рентабельність.

Leshchenko L. Directions improve profitability vegetable production by agricultural enterprises

It was considered the state of development of vegetable production in the agricultural enterprises of the Kharkiv region. It analyzed of the structure of vegetable production. It was revealed in profitability, indicating that the profitability of the industry in the region. It was offered the main directions of improving profitability of vegetable production.

Key words: production of vegetable, profitability, enterprise, productivity, profitability.

Лешенко Л. Направления повышения прибыльности производства овощей сельскохозяйственными предприятиями

Рассмотрено состояние развития производства овощей в сельскохозяйственных предприятиях Харьковской области. Проведен анализ структуры производства овощной продукции. Вывявлено увеличение уровня рентабельности, а следовательно и прибыльности отрасли в данном регионе. Предложены основные направления повышения доходности производства овощной продукции.

Ключевые слова: производство овощной продукции, прибыльность, предприятие, урожайность, рентабельность.

УДК 332.3 (477,42)

**ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ
В ТУРИСТИЧНІЙ ІНФРАСТРУКТУРІ РЕГІОНУ**

*П. Колодій, к. е. н., Ю. Дума, здобувач, З. Кок, здобувач
Львівський національний аграрний університет*

Постановка проблеми. Дотримання соціальних стандартів на сільських територіях напряму пов'язане з економічним та екологічним розвитком краю і потребує попередніх досліджень. Соціальні ситуації в теперішніх поселеннях, де еко-

